

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA 's-GRAVENHAGE

uw brief van	uw kenmerk	ons kenmerk	datum
		DL. 2008/1403	13 juni 2008
onderwerp		doorkiesnummer	bijlagen
Stalbalansen in de intensieve veehouderij en gasvormige verliezen		3784451	1

_____ Geachte Voorzitter,

Zoals ik u in mijn brief van 3 december 2007 (Tweede Kamer, vergaderjaar 2007-2008, 28385, nr. 93) heb laten weten, heb ik de Commissie Deskundigen Meststoffenwet (CDM) gevraagd de stalbalansen en de daarin opgenomen forfaits voor de gasvormige stikstofverliezen voor de intensieve veehouderij nog eens kritisch tegen het licht te houden. Dit naar aanleiding van vragen uit de veehouderijsector over afwijkingen in de stalbalansen.

De CDM heeft haar bevindingen en adviezen beschreven in het rapport '*Nadere beschouwing van stalbalansen en gasvormige stikstofverliezen uit de intensieve veehouderij*'. Dit rapport bied ik u hierbij aan.

Hieronder zal ik ingaan op de inhoud van het rapport, de belangrijkste adviezen en hoe ik met deze adviezen wil omgaan.

Opzet en inhoud van het rapport

Vraag aan de CDM was om de onderbouwing van de gasvormige verliezen van stikstof nog eens zorgvuldig te analyseren. Op basis daarvan zou de CDM advies moeten geven over een eventuele aanpassing van de gasvormige stikstofverliezen voor alle diersoorten, waarbij ook aandacht moest worden gegeven aan verliezen via nitrificatie/denitrificatie, toepassing van luchtwassers en verliezen uit de opslag. Tevens is advies gevraagd over de wijze waarop gasvormige verliezen in de Uitvoeringsregeling moeten worden uitgedrukt (als een absoluut getal of als percentage). Ook is gevraagd om de forfaitaire 'stikstof-productiewaarden' te relateren aan gemeten stikstofgehalten in mest.

De adviezen in het rapport van de CDM zijn technisch-wetenschappelijk van aard en hebben vooral ook betrekking op de wijze van totstandkoming van de forfaits. Ook worden alternatieven voorgesteld voor de forfaits. De adviezen en conclusies zijn gebaseerd op een uitgebreide analyse van de factoren die van invloed zijn op de stalbalansen en de gasvormige stikstofverliezen. In de analyse wordt onderscheid gemaakt tussen factoren die tot systematische overschotten dan wel tekorten op de stikstofbalansen leiden; factoren die leiden tot variaties tussen bedrijven; en onzekerheden waarvan niet duidelijk is welk effect ze hebben.

Datum	Kenmerk	Vervolgblad
13 juni 2008	DL. 2008/1403	2

Belangrijkste conclusies en adviezen

De belangrijkste conclusies en adviezen uit het rapport zijn:

- a. De CDM stelt (kleine) wijzigingen ten opzichte van de huidige forfaits voor:
  1. diercategorieën varkens en kippen: verhoging van de forfaits voor gasvormige verliezen.
  2. diercategorieën kalveren, nertsen en konijnen: verlaging van de forfaits.
- b. De CDM adviseert geen vaste forfaits per dier te gebruiken, maar de gasvormige verliezen te berekenen als een percentage van de excretie omdat dit nauwkeuriger is.
- c. De CDM adviseert voor vaste mest-stalsystemen niet één gasvormige verlies te hanteren, zoals nu in de regeling staat, maar apart het gasvormige verlies uit de vaste en de dunne fractie te berekenen. De forfaits die de CDM aandraagt in het advies zijn dan de forfaits uit de vaste fractie.

Reactie veehouderijsector op de adviezen uit het rapport

Over de bevindingen en adviezen in het rapport heeft overleg plaatsgevonden met vertegenwoordigers van de intensieve veehouderijsectoren van LTO, NVV en NVP. Zij hebben in die overleggen het volgende aangegeven:

- a. Zij kunnen zich vinden in de voorgestelde wijzigingen van de huidige forfaits. Zij vinden echter ook dat de bevindingen van de CDM nog eens kritisch tegen het licht gehouden zouden moeten worden voor de sectoren waarvoor de forfaits verlaagd zouden moeten worden.
- b. Zij hebben uit communicatief oogpunt een voorkeur voor een vast forfait per dier voor de gasvormige verliezen boven een percentage van de excretie.
- c. Zij denken dat de door de CDM voorgestelde aanpak voor vaste mest-stalsystemen voor de praktijk te ingewikkeld zal worden. Men heeft daarom een voorkeur voor een vast getal voor de vaste en dunne fractie gezamenlijk zoals nu het geval is.

Aanpassingen in de Uitvoeringsregeling Meststoffenwet

Op basis van het adviesrapport van de CDM en de reactie daarop van vertegenwoordigers van de sector, wil ik de forfaits in de Uitvoeringsregeling Meststoffenwet in lijn brengen met het advies van de CDM. Voor die diercategorieën waarvan de forfaits *verhoogd* zouden moeten worden, wil ik dat doen met terugwerkende kracht tot 1 januari 2008. Voor die diercategorieën waarvan de forfaits *verlaagd* zouden moeten worden, wil ik dat doen met ingang van 1 januari 2009. Eerder zou een aantasting van de rechtszekerheid van de betrokken veehouders betekenen, omdat zij geen rekening hebben kunnen houden dat dit jaar voor hen lagere (en daarmee strengere) forfaits zouden gelden.

Mijn voornemen om te blijven werken met vaste forfaits, sluit niet uit dat individuele veehouders de gasvormige stikstofverliezen op hun bedrijf berekenen als percentage van de excretie, zoals de CDM adviseert. Deze mogelijkheid vloeit voort uit het beginsel van de 'vrije bewijsleer'.

Datum	Kenmerk	Vervolgblad
13 juni 2008	DL. 2008/1403	3

Daarnaast wil ik voor de gasvormige verliezen uit vaste mest-stalsystemen gaan werken met vaste getallen. Deze zullen worden vastgelegd in de Uitvoeringsregeling Meststoffenwet. Omdat de excreties in de loop van de tijd veranderen, zullen deze getallen periodiek worden aangepast.

Communicatie

Voor bedrijven in de intensieve veehouderij zijn de gasvormige stikstofverliezen een belangrijk onderwerp. In de praktijk kunnen de gasvormige verliezen anders zijn dan wat is vastgelegd in de forfaiten. Dat is ook logisch: bij een 'correct' forfait zal statistisch gezien de helft van de veehouders meer en de andere helft minder verliezen hebben. Het helemaal sluitend krijgen van de stalbalans zal op basis van praktijkgegevens op individuele bedrijven dan ook vaak niet lukken. Dit fenomeen maakt het onderwerp en de wijze waarop daar in de regelgeving mee wordt omgegaan echter tot een moeilijk onderwerp dat al snel leidt tot onzekerheid bij veehouders.

Heldere communicatie over de wijze waarop de overheid in de uitvoering en handhaving van het mestbeleid omgaat met de gasvormige stikstofverliezen is dan ook belangrijk. Communicatie over het feit dat de overheid zich ervan bewust is dat in individuele gevallen er afwijkingen kunnen zijn van de forfaiten en dat hiermee rekening wordt gehouden in de uitvoering en handhaving.

En communicatie over de 'vrije bewijsleer': als een veehouder overtuigend kan onderbouwen waarom in zijn geval de gasvormige stikstofverliezen afwijken van de forfaiten, dan wordt hiermee door Dienst Regelingen (DR) en AID rekening gehouden. Een van de elementen die een rol kan spelen in het 'vrije bewijs' van een individuele veehouder kan de fosfaatbalans van het bedrijf zijn in combinatie met ander bewijs (bijvoorbeeld mestmonsters). De fosfaatbalans alleen kan bij intensieve veehouderijbedrijven met flink wat grond niet als bewijs dienen dat niet alsnog de stikstofgebruiksnormen worden overschreden.

Ik acht het daarom zinvol om ondernemers in de intensieve veehouderij opnieuw te informeren over hoe de overheid omgaat met de forfaiten voor gasvormige stikstofverliezen. Daarnaast zal ik bekijken of DR na afloop van een controlejaar veehouderijbedrijven kan informeren over het feit dat de controles over dat controlejaar zijn afgerond. Een dergelijk bericht kan tegemoet komen aan de wens van het bedrijfsleven om geïnformeerd te worden over de stand van zaken rond controle en handhaving, zonder dat de overheid het recht verliest om in individuele gevallen, bijvoorbeeld bij gebleken overtredingen, alsnog de gegevens over eerdere jaren te controleren.

DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUUR EN
VOEDSELKwaliteit,

G. Verburg